SVATAVA ŠKODOVÁ

Filozofická fakulta
Praha, Česká republika

ELŻBIETA KACZMARSKA

Uniwersytet Warszawski
Warszawa, Polska

ALEXANDR ROSEN

Filozofická fakulta
Praha, Česká republika

Deminutiva v češtině a polštině s důrazem na popis jejich užití v tzv. žákovském mezijazyce*

1. Úvod

Slova zdobnělá představují ve slovní zásobě českého jazyka významnou složku pojmenovávacích prostředků. Jako flektivní jazyk využívá čeština k vytváření deminutiv morfologických afixů. Pomocí afixů mohou být zdobněvána nejen substantiva, ale i adjektiva a verba. Ve svém zkoumání jsme se zaměřili pouze na deminutiva substantivní.

Specifikem českých substantivních deminutiv je, že mohou představovat několik stupňů zdobněvání a že nejsou nutně zatížena emocionálním příznakem vztahujícím se k označovanému předmětu. Příznak citového zabarvení je vlastní té části zdobnělých slov, u kterých nebylo využito deminutivního formantu k čistě pojmenovávacím účelům, nebo kde se deminutivní forma nelexikalizovala. Česká zdobnělá slova se tak vyskytují nejen v jazyce hovorovém a spisovném, ale zasahují

* Práce na tomto článku byla částečně podpořena Grantovou agenturou České republiky pod číslem projektu 16-0185S. Autoři děkují také anonymnímu recenzentovi za cenné připomínky.

významně i do oblasti slangu a odborné terminologie. Ačkoliv se formální prostředky jednotlivých jazyků nebo jejich skupin pro vytváření zdobnělin výrazně liší, srov. bohaté prostředky jazyků slovanských a románských versus chudé prostředky jazyků germánských, není možné obejít fakt, že deminutivnost je de facto jev univerzální, vycházející z pragmatických potřeb. Je proto znám všem žákům osvojujícím si češtinu jako cizí jazyk a při výuce je třeba vyjít z formálních charakteristik toho kterého jazyka s odkazem na pragmatické markery deminutivnosti jako takové.

2. Deminutivní přípony v češtině a polštině

Pro zpracování metodické instrukce ohledně utváření a užívání deminutiv pro jinojazyčné žáky je třeba jednak vlastního didaktického zpracování výuky deminutiv v češtině, jednak je vhodné využít i jejich specifika ve srovnání s mateřským jazykem žáků. Při konfrontaci blízkých jazyků je pak třeba odpovědět na otázku, do jaké míry tyto jazyky používají pro vyjadřování stejného typu lexikálních významů i stejné prostředky jazykové. V případě deminutiv u flektivních jazyků jako je čeština a polština je velmi dobře možné porovnávat deminutivní přípony a jejich užití v obou jazycích, ale i v mezijazyce žáků češtiny s polským mateřským jazykem.

V základu srovnání vycházíme z frekvenční kontrastivní analýzy,¹ opírající se o texty zachycené v korpusu InterCorp,² který je součástí Českého národního korpusu, a to o originály a překlady beletrie v češtině a polštině. Nebeletristické texty, které jsou v korpusu obsaženy také, jsme nezkoumali, protože se v nich deminutiva nevyskytují příliš často. České beletristické texty obsahují v 6. vydání InterCorpu, na němž byla provedena analýza, celkem 62 milionů slov.³ Každý text v korpusu má jednak verzi v jazyce českém (ať už je to český originál, či český překlad) a nejméně jednu verzi jinojazyčnou. V polských beletristických textech je 12,7 milionu slov, z toho 2,26 milionů slov v polských originálech. Překlady z českých originálů pak tvoří 1,99 milionů slov, zbytek tvoří překlady z jiných jazyků — 8,49 milionů slov.

V češtině i v polštině se deminutiva tvoří velmi podobným způsobem pomocí sufixů. V obou jazycích se pak vyskytují nejméně tři stupně zdobnění. Následující tabulky⁴ (Tabulka 1 a Tabulka 2) představují typické sufixy tvořící deminutiva prvního, druhého a třetího stupně.

¹ Srov. Kaczmarśka, Rosen, Škodová 2014.

² Srov. <http://www.korpus.cz/intercorp/>; Čermák, Rosen 2012.

³ Česká beletrie v právé zveřejněném 10. vydání korpusu InterCorp je zastoupena texty o velikosti celkem 127 mil. slov, polská obsahuje 29 mil. slov. Vzhledem k poměrně frekventovanému výskytu většiny deminutivních typů očekáváme, že závěry na základě nového vydání nebudou výrazně odlišné.

⁴ Tabulky 1 a 2 jsou převzaty z Rosen, Kaczmarśka, Škodová 2014. Byly vypracovány na základě následujících prací: Dokulil 1962; Grzegorzcykowa, Puzynina 1979; Kreja 1969, 2002; *Mluvnice češtiny* 1986; Siatkowska 1969.

Tabulka 1. Zdrobňující sufify v češtině

	Rod mužský	Rod ženský	Rod střední
Sufify I. stupně	<i>-ek, -ík</i>	<i>-ka</i>	<i>-ko</i>
Sufify II. stupně	<i>-eček, -íček, -áček, -ánek, -ínek, -oušek</i>	<i>-ečka, -ička, -enka, -ěnka, -inka, -unka, -uška, -ouška, -etka, -ulka</i>	<i>-ečko, -íčko, -átko, -enko, -inko, -ouško</i>
Sufify III. stupně	<i>-íneček</i>	<i>-čička, -čenka, -činka, -enečka, -inečka, -ulenka</i>	<i>-čičko, -čenko, -činko, -átečko, -ítečko</i>

Tabulka 2. Zdrobňující sufify v polštině

	Rod mužský	Rod ženský	Rod střední
Sufify I. stupně	<i>-ek, -ik</i>	<i>-ka</i>	<i>-ko</i>
Sufify II. stupně	<i>-eczek, -iczek, -yczek, -alek, -ulek, -usiek, -iszek, -yszek, -aszek, -uszek, -eniek, -uś -olek</i>	<i>-eczka, -iczka, -yczka, -ulka, -etka, -eńka, -inka, -ynka, -utka, -ostka</i>	<i>-eczko, -qczko, -qtko, -eńko, -aczki, -uszko,</i>
Sufify III. stupně	<i>-eczuniek</i>	<i>-eczunia</i>	<i>-eniuniko</i>

Variantnost v průniku polštiny a češtiny v rámci deminutivních sufifů ilustujeme na vybraném sufifu *-ek*, který patří v češtině k nejfrekventovanějším. V Tabulce 3 je zahrnuto 9 lexémů z paralelního korpusu InterCorp, vyhledaných po zadání koncového segmentu *-eček*.

Tabulka 3. Příklady variantnosti deminutivního sufifu *-ek* v češtině a polštině

Počet výskytů	Česky	Polsky	Český sufif	Polský sufif
53	<i>ptáček</i>	<i>ptaszek</i>	<i>-ek</i>	<i>-ek</i>
18	<i>sáček</i>	<i>woreczek</i>	<i>-ek</i>	<i>-ek</i>
12	<i>synáček</i>	<i>syneczek</i>	<i>-ek</i>	<i>-ek</i>
6	<i>váček</i>	<i>woreczek</i>	<i>-ek</i>	<i>-ek</i>
3	<i>ptáček</i>	<i>ptaszeczek</i>	<i>-ek</i>	<i>-eczek</i>
55	<i>kartáček</i>	<i>szcoteczka</i>	<i>-ek</i>	<i>-ka</i>
2	<i>čumáček</i>	<i>mordeczka</i>	<i>-ek</i>	<i>-eczka</i>
2	<i>sáček</i>	<i>torebeczka</i>	<i>-ek</i>	<i>-eczka</i>
7	<i>koláček</i>	<i>ciasteczko</i>	<i>-ek</i>	<i>-eczko</i>

Z tabulky je zřejmé, že maskulinnímu formantu odpovídají v polských paralelách formanty všech tří rodů, přičemž poměr formantu českého k formantům polským je 1:4, tj. český deminutivní sufix *-ek*, resp. koncový segment *-eček*, představuje pro polského žáka možnost negativního transferu v poměru 1:3, protože v některých případech si polský a český formant odpovídají, avšak ve třech typech se odchyľují, přičemž k záměně může zároveň docházet i na úrovni záměny rodu.

3. Porovnání frekvence užití deminutiv v paralelních českých a polských textech

Jestliže z přehledu výše uvedených deminutivních sufixů vyplývá, že čeština je oproti polštině jazykem, který vytváří deminutiva pomocí většího počtu sufixů, ještě to nutně neznamená, že je jazykem, který užívá deminutiva častěji než polština. Je proto zajímavé porovnat i výskyt deminutiv na dostupném vzorku paralelních textů. Informace o četnosti užití deminutiv a kontextu jejich užití je zásadní pro tvůrce učebnic s ohledem na jejich zařazení do výukových materiálů a programů.

Tabulka 4 dokládá celkové porovnání frekvence užití zdobnělin všech typů uvedených v Tabulce 1 a 2, tedy v obou jazycích, a to na základě dat InterCorpu, přičemž zdobnělina musí být užitá při překladu alespoň v jednom z porovnávaných jazyků nebo v jazycích obou. Ve sloupci Typy jsou započítány jednotlivé výskyty daného lexému pouze jedinkrát, tj. jako jedinečné, ve sloupci Tokeny jsou pak započítány veškeré výskyty deminutivních výrazů všech typů.

Tabulka 4. Frekvence užití zdobnělin v češtině a polštině

Deminutivum	Typy		Tokeny	
Pouze v polském jazyce	392	4,9%	1 559	3,1%
Pouze v českém jazyce	5 198	64,4%	28 815	57,4%
V obou jazycích paralelně	2 480	30,7%	29 608	39,5%
Celkem	8 070	100,0%	59 982	100,0%

Výsledky uvedené v tabulce jednoznačně ukazují na mnohonásobně převyšující výskyt užití deminutiv v češtině oproti jejich užití v polštině. Toto zjištění potvrzuje i výsledky předchozích bádání, srov. např. Siatkowska 1967. Je však třeba poznamenat, že veškerá zkoumání byla provedena na psaných textech a ne-reflektují tedy zcela pragmatický faktor, např. zdvořilost, který se v obou jazycích promítá do užití deminutiv v mluvené formě.

4. Úskalí v užívání českých deminutiv polskými rodilými mluvčími

Jestliže konstatujeme výrazně převažující užití deminutiv v češtině ve srovnání s polštinou, širší škálu deminutivních přípon v češtině a naopak některé přípony shodné v obou jazycích, není to ještě vyčerpávající informace pro metodický přístup k prezentaci deminutiv ve výuce polských žáků češtiny.

Jazyková úskalí při užití a vytváření deminutiv v češtině polskými rodilými mluvčími spočívají především v užití chybného sufixu v procesu utváření deminutiva, kdy k základu slova mluvčí vybírá slovotvorný sufix, který by příslušel slovotvornému základu v jeho mateřském jazyce, zvláště když slovotvorný základ je podobný základu v jazyce mateřském, tj. polském.

Tento typ slovotvorného automatismu způsobeného negativním transferem typově blízkých jazyků ilustruje Tabulka 5,⁵ ve které jsme vybrali příklady slov, která jsou shodná v polštině i v češtině, avšak liší se právě deminutivním sufixem, případně i možností stupně zdrobňování. Právě tato slova budou způsobovat možnost vysoké chybovosti pro polské žáky.

Tabulka 5. Příklady zdrobňelin stejného slovotvorného základu s odlišnými deminutivními sufixy v polštině a češtině⁶

Polské zdrobňeliny	České zdrobňeliny
<i>bluzeczka</i> ← <i>bluzka</i>	<i>blůžička</i> ← <i>blůzka</i> ← <i>blůza</i>
<i>deszczyk</i> ← <i>deszcz</i>	<i>děštiček</i> ← <i>deštík</i> ← <i>děšť</i>
<i>dziadziunio, dziadzius</i> ← <i>dziadek</i>	<i>dědeček</i> ← <i>děda</i>
<i>dzieciątko, dzieciąteczko</i> ← <i>dziecko</i>	<i>děťátko</i> ← <i>dítko/děcko</i> ← <i>dítě</i>
<i>glóweczka</i> ← <i>główka</i> ← <i>głowa</i>	<i>hlavička</i> ← <i>hlávka</i> ← <i>hlava</i>
<i>gołąbiątko</i> ← <i>gołąb</i>	<i>holoubátko</i> ← <i>holoubek</i> ← <i>holoub</i>
<i>chlebek</i> ← <i>chleb</i>	<i>chlebiček</i> ← <i>chlebík</i> ← <i>chléb</i>
<i>jabłuszko</i> ← <i>jabłko</i>	<i>jablíčko</i> ← <i>jablko</i>
<i>kaczqtko</i> ← <i>kaczę</i>	<i>káčátko</i> ← <i>káče</i>
<i>karteczka</i> ← <i>kartka</i> ← <i>karta</i>	<i>kartička</i> ← <i>karta</i>
<i>kawiarenka</i> ← <i>kawiarnia</i>	<i>kavárnička</i> ← <i>kavárna</i>
<i>łódeczka</i> ← <i>łódka</i> ← <i>łódź</i>	<i>lodička</i> ← <i>lod'ka</i> ← <i>lod'</i>
<i>ławeczka</i> ← <i>ławka</i> ← <i>ława</i>	<i>lavička</i> ← <i>lávka</i> ← <i>lavice</i>

⁵ Tabulka byla upravena podle Galanek 2005: 17, 19.

⁶ Tabulka obsahuje slova příslušející ke všem třem rodům. Slova jsou řazena abecedně.

<i>muszelka</i> ← <i>muszla</i>	<i>mušlička</i> ← <i>mušle</i>
<i>nogaweczka</i> ← <i>nogawka</i>	<i>nohavička</i> ← <i>nohavice</i>
<i>oczko</i> ← <i>oko</i>	<i>očičko</i> ← <i>očko</i> ← <i>oko</i>
<i>owieczka</i> ← <i>owca</i>	<i>ovička, ovečka</i> ← <i>ovce</i>
<i>pólecza</i> ← <i>półka</i>	<i>polička</i> ← <i>police</i>
<i>różyczka</i> ← <i>róża</i>	<i>růžička</i> ← <i>růže</i>
<i>rybeczka</i> ← <i>rybka</i> ← <i>ryba</i>	<i>rybička</i> ← <i>rybka</i> ← <i>ryba</i>
<i>rzeczka</i> ← <i>rzeka</i>	<i>říčička/řečička</i> ← <i>říčka</i> ← <i>řeka</i>
<i>siostrzyczka</i> ← <i>siostra</i>	<i>sestřička</i> ← <i>sestra</i>
<i>słoweczko</i> ← <i>słówko</i> ← <i>słowo</i>	<i>slovičko</i> ← <i>slůvko</i> ← <i>slovo</i>
<i>sumka</i> ← <i>suma</i>	<i>sumička</i> ← <i>suma</i>
<i>świeczuszka</i> ← <i>świeczka</i> ← <i>świeca</i>	<i>svíčička</i> ← <i>svíčka</i> ← <i>svíce</i>
<i>szczeniátko</i> ← <i>szczenie</i>	<i>štěňátko</i> ← <i>štěně</i>
<i>ziarenko</i> ← <i>ziarno</i>	<i>zrníčko</i> ← <i>zrnko</i> ← <i>zrno</i>

Tabulka 5 ilustruje disproporci v užití deminutivních sufixů mezi oběma jazyky a současně i disproporci v možnostech tvoření deminutiv prvního, druhého a třetího stupně v obou jazycích.

Užití chybného sufixu však není jediným úskalím, kterému čelí polský rodilý mluvčí při užití českých deminutiv. Další nesnáz, se kterou se musí žák vyrovnat, je disproporce lexikálního, případně pragmatického charakteru. Deminutiva můžeme rozdělit do několika skupin, ilustrovaných v tabulkách 6–8.

Do první skupiny jsou zařazena deminutiva, jejichž primární význam je v obou jazycích shodný, avšak v jednom z jazyků obsahuje sekundární významy, které jsou jedinečné a nemají paralelu v druhém jazyce.

Tabulka 6. Deminutiva odlišující se v sekundárním českém významu od polského⁷

Polština	Čeština
<i>kobylka</i> 1) malá kobyla 2) hmyz	<i>kobylka</i> 1) malá kobyla 2) hmyz 3) součást houslí
<i>kółeczko</i> 1) malé kolečko	<i>kolečko</i> 1) malé kolo 2) puntík

⁷ Upraveno podle Rosen, Kaczmarska, Škodová 2014.

<i>motylek</i> 1) malý motýl	<i>motýlek</i> 1) malý motýl 2) součást pánského obleku
<i>ramionko</i> 1) malé rameno	<i>ramínko</i> 1) malé rameno 2) věšák
<i>ząbek</i> 1) malý zub 2) dílek česneku	<i>zoubek</i> 1) malý zub

Další úskalí z oblasti tvoření a užití deminutiv představují pro žáky ta zdrobnělá slova, která mají v polštině a češtině stejný slovotvorný základ a podobnou či zcela stejnou příponu, avšak nemají stejný význam, jak ilustrují slova obsažená v Tabulce 7.

Tabulka 7. Slova stejně utvořená odlišného významu

Polština	Čeština
<i>ciasteczko</i> 1) malý koláč, dort	<i>těstíčko</i> 1) jemné těsto – hmota
<i>karczek</i> 1) část masa 2) část materiálu	<i>krčec</i> 1) část zubu 2) malý krk
<i>kluczyk</i> 1) malý klíč	<i>klučik</i> 1) malý chlapec
<i>krzeselko</i> 1) židlička	<i>křesílko</i> 1) malé křeslo
<i>oblóczek</i> 1) obláček	<i>oblouček</i> 1) malý oblouk
<i>stateczek</i> 1) malá loď	<i>stateček</i> 1) malý statek

De facto stejným metodickým problémem jako slova v Tabulce 7 jsou i slova zahrnutá v následující Tabulce 8. Rozdíl mezi oběma tabulkami je v tom, že v Tabulce 8 jsou slova, která jsou v češtině pouze formálními zdrobnělinami, tj. zdrobnělinami na základě sufixu, nikoliv však zdrobnělinami významovými.

Tabulka 8. Slova, která jsou formálními zdrobnělinami

Polština	Čeština
<i>dróžka</i> 1) malá silnice	<i>družka</i> 1) přítelkyně

<i>posadka</i> 1) bezpečná, spolehlivá pohodlná práce	<i>posádka</i> 1) garnizóna 2) posádka letadla, auta
<i>psinka</i> 1) malý pes	<i>psinka</i> 1) nemoc psů
<i>rzepka</i> 1) kolení česka	<i>řepka</i> 1) druh rostliny
<i>schodek</i> 1) schůdek	<i>schodek</i> 1) deficit
<i>spódniczka</i> 1) krátká sukně	<i>spodnička</i> 1) součást spodního prádla
<i>kitka</i> 1) koňský ohon (druh účesu)	<i>kytka</i> 1) květina
<i>koreczek</i> 1) malá zátka 2) občerstvení	<i>koreček</i> 1) součást korečkového rypadla nebo dopravníku
<i>nóżki</i> 1) nožky 2) huspenina	<i>nůžky</i> 1) nástroj ke střihání
<i>pisemka</i> 1) noviny	<i>pisemka</i> 1) písemná zkouška

Ke slovům v Tabulce 7 neexistuje slovo základové stejného významu, které nemá příznak deminutivnosti. Tato slova mohou být pro žáky zavádějící právě z tohoto důvodu, že na základě deminutivního formantu mohou předpokládat fundující slovo nedeminutivní.⁸

5. Úskalí v užívání českých deminutiv polskými rodilými mluvčími

Užívání deminutiv a preferenci deminutivních koncovek jsme ověřili elicitací sondou, kterou jsme realizovali v Ústavu bohemistických studií na Filozofické fakultě v Praze. Do šetření se zapojilo 43 polských studentů z bakalářského a magisterského programu. Úroveň znalosti jazyka u těchto studentů se pohybuje v rozmezí B1–B2+ podle SERR.

⁸ Více o „zrádných slovech“ v češtině a polštině viz např. Lotko 1992 nebo Orloš 2003, 2004, 2009.

V rámci sondy jsme zjišťovali uvědomělé užívání deminutiv, tj. v jaké komunikační situaci a z jakého důvodu používají deminutiva. V dotazníku se opakovaně objevovaly především následující důvody uvědomělého užití:

— *Reakce na rodilé mluvčí, zvl. restaurace. „Ještě chcete pívíčko?“, „Dáte si kávičku?“*

— *Když mluvím s dětmi.*

— *S přáteli, pro uvolnění atmosféry.*

— *Při lítosti.*

— *Při bolesti nějaké části těla.*

Zejména studentky uváděly, že používají deminutiva pro zdůraznění, že se jim něco zdá roztomilé, hlavně pro pojmenování zvířat a květin, které se jim líbí. Opakovaně se také vyskytoval komentář, že jako cizinci nepoužívají deminutiva pro vyjádření ironie, což je pro rodilé mluvčí příznačné.

V další části sondy studenti samostatně psali věty, které měly obsahovat deminutiva vybraná z oblasti falešných přátel a deminutiva s posunutými významy. Studenti na úrovni bakalářského programu zde vykazovali očekávané chyby, tj. např. neužití deminutiva, příp. náležitého stupně deminutivnosti, protože v polštině se v daném případě deminutivum nevyskytuje.

— *Dítě, které nemá sourozence, je jedinák.*

— *Dívky, které doprovázejí nevěstu na svatbě, jsou družky.*

— *Dcera kamarádky mé sestry jako družka na Petřině svatbě nebyl pro ni skvělý nápad.*

Nebo uváděli věty, v nichž typicky zaměňovali významy zdvojnásobných slov, které jsou pro stejnou formu odlišné v češtině a v polštině, např.:

— *Nebí pluly pěkné, bílé obloučky.*

— *Včera večer se mi něco stalo s řepkou.*

— *Přidej k tomu ještě zoubek česneku.*

— *Psinka rozčileně štěkal.*

— *To je ale hodná psinka!*

— *Zapomenul na poslední schodek do sklepu, a hrozně se převrátil.*

K chybovosti v rámci užívání deminutiv je třeba zdůraznit, že v textech studentů navazujícího magisterského studia, tj. na úrovni C1 podle SERR, se již tyto typy chyb vůbec nevyskytují.

V úhrnu všech užitých deminutiv, tj. 509 tokenů, jsme porovnali frekvenci výskytu užitých deminutivních přípon s frekvencí jejich výskytu v ČNK, tj. v užití rodilými mluvčími. V tomto porovnání je zajímavé, že nejfrekventovanější český sufix *-ek* se v užití polských žáků vyskytuje až na 4. místě a čtvrtý nejfrekventovanější sufix *-inka* až na místě devátém. A naopak, polskými žáky frekventovaně užívaný sufix *-áček* je rodilými mluvčími užíván až jako dvanáctý.

Tabulka 9. Srovnání frekvence užití deminutiv v paralelním korpusu s frekvencí elicitovaných deminutiv nerodilých mluvčích

Frekvence užití deminutivních formantů polskými žáky	Pořadí frekvence užití deminutivních formantů rodilými mluvčími podle ČNK
-ka, 68 výskytů, 13%	2
-ička, 56 výskytů, 11%	3
-ek, 49 výskytů, 10%	1
-áček, 43 výskytů, 9%	12
-lk, 40 výskytů, 8%	5
-átko, 40 výskytů, 8%	6
-íček, 27 výskytů, 5%	7
-ko, 20 výskytů, 4%	8
-inka, 16 výskytů, 3%	6
Celkem 509 tokenů	

6. Závěr

Užívání substantivních zdvojnělin v češtině a polštině představuje oblast, v níž je doposud mnoho nezodpovězených otázek, týkajících se celé slovtvorby obou porovnávaných jazyků. Vzhledem k vysokému výskytu zdvojnělin v českých textech pokládáme prezentaci deminutiv za oblast, které by měla být věnována patřičná metodická pozornost při výuce češtiny jako cizího jazyka. S ohledem na metodiku výuky češtiny pro polské rodilé mluvčí je pak zásadním problémem užití slovtvorných formantů, které jsou v obou jazycích často totožné či podobné a jsou tak velmi často tak příčinou chyb. V textu poukazujeme na několik specifických podskupin deminutiv, jejichž rysy je predisponují k vyvolání negativního transferu. Těmito podskupinami jsou jednak deminutiva, která mají v polštině a češtině různé slovtvorné sufixy, ačkoliv jejich základ je stejný; deminutiva, která si neodpovídají co do stupně zdvojnění; dále jsou to deminutiva, která v jednom z jazyků mají výce významů, než je tomu v jazyce druhém, přičemž ne všechny semy disponují slovem nadřazeným nedeminutivním; dále deminutiva, která jsou v obou jazycích stejně utvořená, avšak jejich významy jsou zcela odlišné.

Zkoumání, která v textu popisujeme, byla provedena na psané formě jazyka; jsme si však vědomi toho, že v mluvené formě jsou deminutiva užívána odlišně a mají odlišnou komunikační funkci a je to proto jedna z dalších oblastí, která si zaslouží pozornost a detailní rozbor.

Bibliografie

- Čermák F., Rosen A., 2012, *The case of InterCorp, a multilingual parallel corpus*, „International Journal of Corpus Linguistics”, nr 13 (3).
- Damborský J., 1977, *Uwagi o słownictwie polskim i czeskim. Studia porównawcze nad słownictwem i frazeologią polską i czeską*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Dokulil M., 1962, *Tvoření slov v češtině 1. Teorie odvozování slov*, Praha: Nakladatelství ČSAV.
- Dokulil M., 1967, *Tvoření slov v češtině 2. Odvozování podstatných jmen*, Praha: Academia.
- Gebauer J., 1936, *Příruční mluvnice jazyka českého pro učitele a studium soukromé*, Praha: nakl. Tempský.
- Grzegorzczkova R., Laskowski R., Wróbel H. (eds.), 1998, *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, Warszawa: PWN.
- Grzegorzczkova R. Puzynina J., 1979, *Słowotwórstwo współczesnego języka polskiego*, Warszawa: PWN.
- Kaczmarek E., Rosen A., 2013, *Między znaczeniem leksykalnym a walencją — próba opracowania metody ekstrakcji ekwiwalentów na podstawie korpusu równoległego*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 48.
- Káňa T., 2013, *Česká substantivní deminutiva ve světle korpusových dat. Gramatika & Korpus 2012: 4. mezinárodní konference*, Hradec Králové: Gaudeamus.
- Kreja B., 1969, *Słowotwórstwo rzeczowników ekspresywnych w języku polskim*, Gdańsk: Gdańskie Towarzystwo Naukowe.
- Kreja B., 2002, *Studia i szkice słowotwórcze*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Lotko E., 1986, *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*, Ostrava: Profil.
- Lotko E., 1992, *Zrádná slova v polštině a češtině*, Olomouc: Votobia.
- Petr J. (ed.), 1986, *Mluvnice češtiny (1)*, Praha: Academia.
- Och F.J., Ney H., 2003, *A systematic comparison of various statistical alignment models*, „Computational Linguistics” 29 (1).
- Orłoś T.Z., 2004, *Czesko-polska pozorna ekwiwalencja językowa*, Kraków: Wydawnictwo UJ.
- Orłoś T.Z., 2009, *Czesko-polskie złudne ekwiwalenty słowotwórcze*, „Bohemistyka” 4.
- Orłoś T.Z. (ed.), 2003, *Czesko-polski słownik zdradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych*, Kraków: Wydawnictwo UJ.
- Piasecki M., 2007, *Polish tagger TaKIPI: Rule based construction and optimisation*, „Task Quarterly” 11 (1–2).
- Rosen A., Kaczmarek E., Škodová S., 2014, *Zdrobnienia jako element kultury i pułapka glottodydaktyczna — czeskie i polskie deminutiva w ujęciu konfrontatywnym na podstawie badań korpusowych*, [in:] E. Kaczmarek, A. Zieniewicz (eds.), *Glottodydaktyka wobec wielokulturowości*, Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Siatkowska E., 1967, *Deminutywa rzeczownikowe we współczesnych literackich językach zachodniosłowiańskich*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 6.
- Szałek M., Nečas J., 1993, *Czesko-polska homonimia*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Tarajło-Lipowska Z., 2000, *Kapoań-Naopak. O czeskim dla Polaków, być może mało zaawansowanych, ale mocno zainteresowanych*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Tiedemann J., 2000, *Automatic Lexicon Extraction from Aligned Bilingual Corpora. Master's Thesis*, Magdeburg: Otto-von-Guericke-Universität.
- Tognini-Bonelli E., 2001, *Corpus Linguistics at Work*, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins.
- Votruba J., 2005, *Volba vhodné sady rysů pro morfologické značkování češtiny. Master's thesis*, Prague: Faculty of Mathematics and Physics, Charles University.

Diminutives in Czech and Polish with emphasis on the description of their use in so-called interlanguage

Summary

The text presents an analysis of diminutives with regard to problems of their use by non-native speakers, exemplified by native speakers of Polish. The reason of this specific comparison is the formal and semantic closeness of the two languages, which is often the cause of negative transfer. The analysis is based on the comparison of parallel Czech and Polish texts included in the InterCorp corpus and is further supported by the elicitation of the use of selected lexemes by Polish students.

Keywords: diminutives, paralel corpus, Czech, Polish

Диминутивы в чешском и польском языках с акцентом на описании их использования в так называемом интерязыке

Резюме

Текст представляет собой анализ диминутивов в связи с проблемами их использования носителями языка, соответственно польскими носителями языка. Причина этого специфического сравнения связана с формальной и семантической близостью двух языков, которая является источником отрицательного переноса. Анализ основан на сравнении параллельных чешских и польских текстов, включенных в корпус InterCorp и в дальнейшем поддерживается выявлением использования выбранных лексем польскими студентами.

Ключевые слова: диминутивы, уменьшительные, параллельный корпус, чешский язык, польский язык